

Artikel 'Over Duister en Licht'

MANTRA. Spiritualiteit, nieuwe wetenschap en zingeving. Themanummer Donker en Licht. Winter 2022, nummer 33, p. 4-23 met vele prachtig gekleurde illustraties, die hier niet afgebeeld zijn.

Over Duister en Licht: De Weg naar het Licht in 21^e eeuws perspectief

Dit artikel gaat niet over Donker en Licht, maar over Duister en Licht. Dit omdat in het Nieuwe Testament en in vroegchristelijke, gnostische teksten regelmatig sprake is van de duisternis en het licht. Hier ter illustratie een uitspraak van Jeshua of Jezus.

Jeshua de Nazoreeër zegt: *“Wees op je hoede voor de prins van de wereld, want hij is duisternis en de vader ervan en zou jullie onder het juk van je eigen angst laten leven. Zijn er geen twaalf uur van daglicht? Als je in het licht wandelt, zul je niet struikelen, omdat je het licht van deze wereld ziet. Maar als je wandelt in duisternis, zul je struikelen en vallen, omdat het licht niet in jou is.”*¹

Over het Donker. Wat is het verschil tussen het Donker en het Duister? Donker heeft in oude culturen een positieve betekenis. Neem het voorbeeld van de Zwarte Madonna, in haar donkere grotten zijn er bijzondere aarde-energieën, daar keer jij je in jezelf en transformeer jij je... Elke cultuur kent donkere godinnen; soms vormen de donkere en de lichte godin een twee-eenheid: de donkere godin baart het nieuwe licht in de vorm van een lichte godin of een lichtkind aan het begin van nieuwe jaar... Er is het Zwarte Gat dat onlangs gefotografeerd kon worden met drie lichte vlekken erin... Er is de donkere materie... Er is periode van de donkere maan waarin de maan afwezig is en het extra donker is op aarde. Met andere woorden: er zijn tal van associaties met het Donker als belangrijke toestand van rust en stilte voor een nieuw begin, een nieuwe geboorte van licht.² In dit artikel ga ik kort in op het Duister om dan over te gaan naar de Weg naar het Licht.

Over Duister en Licht en de wezens van duisternis

Over het Duister. In mijn beleving is er een verschil tussen het Donker en het Duister. Het Duister is aardedonker, jaagt angst aan en is creepy. Vanuit mijn historische en theologische achtergrond staat het Duister voor mij voor de sferen waarin lichtende engelen in duisternis vielen: de gevallen engelen. Maar er is nog een nieuwere groep in deze categorie. Er komt momenteel informatie vrij over kwaadaardige buitenaardse rassen.

Over de gevallen engelen. De literatuur over gevallen lichtwezens, die in de bijbelse traditie 'engelen' of 'zonen van God' genoemd worden, is zeer oud. In de Hebreeuwse traditie van voor de Babylonische ballingschap in de 6^e eeuw v. Chr. is er veel over bekend. Teksten vertellen over verschillende groepen gevallen engelen, die op aarde gestort zijn hetzij uit trots, hetzij uit seksuele begeerte naar de dochters der mensheid. Daarna nemen zij de lichamen van mensen aan en zijn onder ons, tot op de dag van vandaag. Echter... deze teksten worden in de latere periode van het Judaïsme na de 6^e eeuw v. Chr. tot *apocriefe* of 'verborgen' teksten verklaard. Zo worden de gevallen engelen uit de mainstream teksten van het Oude Testament geschreven en daarom vind je in het Oude Testament weinig informatie over hen.³ Vanaf de 6^e eeuw v. Chr. vergeten de mensen dat er gevallen engelen bestaan en dat zij in cognito op aarde rondlopen. Gevallen engelen maken je duidelijk dat het kwaad

een *kosmisch* karakter heeft, dat vooraf gaat aan wat beschreven wordt als 'de zondeval van de mens'.

Adam en Eva. Later krijgen Adam en met name Eva de schuld naar de boze slang geluisterd te hebben; maar waar komt die slang in de hof van Eden eigenlijk vandaan? Daar is het *kosmische* kwaad dus al aanwezig in de vorm van een gevallen engel die schuilgaat in de gedaante van de slang.

Voorafgaand aan het Oude Testament is er een Ouder Testament geweest met informatie over gevallen engelen; in Genesis, het eerste boek van het Oude Testament, blijft van deze oudere kennis maar heel weinig over. Deze kennis komt opnieuw terug in het Nieuwe Testament én met name in de vroeg-christelijke gnostische teksten, waarover straks meer. Maar in het mainstream christendom van na de 4e eeuw wordt deze kennis over het kosmische kwaad opnieuw in de ban gedaan en wederom bijna vergeten. De gnostische teksten worden mede om hun kennis over de gevallen engelen in de ban gedaan en verketterd... totdat men deze teksten terugvindt. Mét die boeken komt ook de belangstelling voor gevallen engelen terug.⁴

Buitenaardsen. Van de gevallen engelen nu naar de tweede groep: die der ondermijnende buitenaardsen. De laatste tijd verschijnt er informatie over buitenaardse rassen, lichte en 'onlichte'.⁵ Sommige 'lichte' buitenaardse rassen opereren in het licht en zijn van het licht, maar anderen 'onlichte' groepen degenereren en zoeken het duister op. Na hun diverse landingen op Aarde zouden zij het de mensen op planeet Aarde langs allerlei slinkse wijzen moeilijk gemaakt hebben en dat nog steeds doen. Zij sluiten zich af van het licht en vegeteren op dat van anderen. Ik moet zeggen dat ik zowel in de lichte als in de 'onlichte' groepen bijzonder geïnteresseerd ben. Ik ben nu zover dat ik in de goden, halfgoden en helden in oude mythen en verhalen regelmatig de invloed van buitenaardsen herken.

Nieuwe informatie. De boeken van Christina von Dreien geven summier informatie over diverse galactische oorlogen van 'onlichte' buitenaardsen.⁶ De boeken van Radu Cinamar gaan daar veel dieper op in, dat doet hij met name in het zesde deel van zijn serie getiteld *De Verloren Genesis*.⁷ Cinamar gaat niet alleen via diverse galactische oorlogen zeer ver terug in de geschiedenis van aarde en mensheid, maar legt ook de verbinding met de moderne wereld. Hierin zou een groep machthebbers er achter de schermen op uit zijn de aarde in een greep van oorlog, schaarse, ziekte en lijden te houden. Daardoor wordt het collectieve trillingsgetal van Aarde en haar bewoners extreem laag gehouden. Collectieve en individuele ascensie wordt belemmerd. Ik ben ervan overtuigd dat ascensie het einddoel van Jezus en Maria Magdalena en hun volgelingen is geweest. Dit einddoel van deze 'mensen van de Weg' komt *niet* naar voren in de erkende en canonieke evangeliën van het Nieuwe Testament, hier wordt juist het unieke van de Hemelvaart van de eniggeboren Zoon van God benadrukt. Maar ascensie als individueel en collectief doel komt wel naar voren in de verboden en verborgen teksten, de apocriefen, die onlangs zijn teruggevonden.

Over de Weg naar het Licht. Er is een wet die zegt: hoe meer aandacht ik aan iets schenk, hoe meer energie ik dat geeft. En dat geldt ook voor het Duister. Ik begrijp de moderne belangstelling hiervoor heel goed. Want het ontkennen en wegdeneren van duistere krachten heeft geleid tot de materialistische wereld van rampspoed en ellende waar we nu in leven. Het is naïef om er klakkeloos van uit te gaan dat de sommige huidige machthebbers

uitsluitend goede bedoelingen hebben. Maar... waar ik in dit artikel heen wil is, dat het beter is dat ik mij op het Licht focus dan op het Duister, want dat waar ik mijn aandacht op richt, zal toenemen in energie en groeien. En ik ga voor het Licht.

Maar ik beseft ook dat het nodig is, dat ik mij van het bestaan van duistere krachten bewust ben, dat ik de achtergronden ken. Maar het mag me niet zo in beslag gaan nemen dat mijn hart gevuld wordt met boosheid, angst, haat en het moedeloze en uitzichtloze gevoel dat het toch allemaal geen zin heeft; dat ik bij de pakken neer ga zitten. Want die negatieve gevoelens zullen mij afleiden van mijn uiteindelijke doel: de opgang naar het Licht en het loskomen van dualiteiten en tegenstellingen in de derde dimensie. Indirect bereiken de duistere wezens die erop uit zijn om de Weg naar het Licht te blokkeren, zo toch hun doel want ze houden mijn trillingsfrequentie van boosheid en wrok laag. Ik heb besloten niet de strijd aan te gaan. Ik zoek alleen de Weg naar het Licht die leidt tot Eenheid en Waarheid. En bouw aan een nieuwe wereld waar oude en vergeten wijsheidskennis opnieuw bewust gemaakt wordt. Dat is de reden waarom ik onderzoek doe en schrijf, al mijn hele werkzame leven.

Duister en Licht in de gnostische teksten

In 1945 wordt uit het woestijnzand bij de stad Nag Hammadi in Boven-Egypte een kruik opgegraven die 13 boeken met in totaal 52 voor- en vroeg-christelijke teksten bevat.⁸ In de 4^e eeuw mogen ze van de kerk niet meer gelezen worden omdat ze afwijken van de canon of het 'richtsnoer' dat nu tot insnoerend keurslijf verwordt. De teksten worden verboden en raken 'verborgen' of *apocrief*. Het zal je niet verbazen dat juist in deze apocriefe teksten waarheden staan die in het mainstream christendom ontbreken. Daardoor heeft zich een conventioneel christendom kunnen ontwikkelen dat sterk afwijkt van de oorspronkelijke leringen van Jeshua en Maria Magdalena en dat de essentie ervan niet meer begrijpt. Die essentie is ascensie.

De Nag Hammadi verzameling staat bekend als 'de gnostische bibliotheek'. Twaalf van die 52 teksten gaan over ascensie; de betrokkenen maken een hemelreis naar het rijk van Licht of het *Pleroma*, de Volheid.

Onlangs is in 2010 een vroeg-christelijk en gnostisch document boven water gekomen, het zogenaamde Evangelie van de Geliefde Metgezellin. Het zou in de eerste helft van de eerste eeuw (!) hoogstpersoonlijk door Maria Magdalena zelf zijn geschreven en meegenomen zijn naar Zuid-Frankrijk waar het vanaf de Middeleeuwen bekend was aan de Katharen. Het zou in 1244 uit het belegerde kasteel Montségur gesmokkeld zijn. Daarna is het in het diepste geheim vele generaties via de vrouwelijke lijn overgedragen. De groep Katharen die het bewaarde heeft het in 2010 vrij gegeven.⁹ Ook in Maria's tekst is ascensie of de hemelreis naar het Licht het hoofdthema en eindstation van de Weg naar het Licht. Met het Koninkrijk der Hemelen dat in je is en buiten, wordt hetzelfde bedoeld als het rijk van Licht of het Pleroma van de gnostici. In moderne termen spreek je van de vijfde dimensie: de toegang naar een spirituele wereld.

Een oude mysterietraditie. Gnostische teksten staan in een oude Egyptisch-Hebreeuwse mysterietraditie, waarin visoenen en hemelreizen schering en inslag zijn. Algemeen erkend wordt dat de universele oerbasis van mysteriescholen gevormd is door het sjamanisme, bekend bij inheemse culturen over de hele wereld.¹⁰ De oorspronkelijke sjamanes en

sjamanen zijn wijsheidsleraren die door etherische en astrale gebieden reizen maken naar het licht. Dit vermogen om buitenlichamelijke reizen te maken wordt later het doel van mysteriescholen verspreid over de wereld. Die wijsheidstraditie vind je ook terug in de oude Egyptisch-Hebreeuwse merkaba-traditie. De merkaba is het voertuig van licht waarin je een hemelreis maakt. Deze visionaire traditie wordt later in het Judaïsme, dat zich vanaf de 6^e eeuw v. Chr. ontwikkelt, verboden. Vandaar ook dat er weinig ascensie-ervaringen in de herbewerkte teksten van het Oude Testament zijn overgebleven. Maar je vindt ze des te meer in de apocriefe traditie van het Oude Testament. Wanneer Jezus het aan de stok krijgt met de farizeeën noemt hij ze 'zonen van de duisternis'. Ze hebben de oudere Hebreeuwse traditie vervalst en de teksten aangepast.¹¹ Ze hebben zichzelf als tussenpersonen aangesteld tussen God en de mens. Zij interpreteren de wet op hun manier en houden de mensen klein en dom en belasten ze met zogenaamde zonden. In de apocriefe traditie klinken er geluiden die deze zonen van duisternis verbinden met de gevallen engelen.

Vroeg-christelijke gnostische teksten. Met name de vroege *gnostische* teksten wijzen de Weg naar het Licht. Het zijn *mystieke* teksten die vertellen over buitenlichamelijke, mystieke ervaringen in de sferen van Licht *boven* de sfeer van de derde dimensie. Deze teksten willen 'geheime' en hogere kennis over de lichtsferen overdragen. Gnosiskenner emeritus prof. dr. Roelof van den Broek wijst erop dat teksten als het Evangelie van Thomas niet tot de 'radicale' gnosis behoren omdat ze nergens de val van Sophia of Wijsheid en de slechte scheppergod veronderstellen en ook nog geen lange ketens van namen van gevallen engelen geven.¹² De vroege gnostische teksten zijn sterk gericht op de vraag hoe de mens wakker kan worden uit onwetendheid en verlost kan worden van de dood door middel van – zoals van den Broek het zegt – 'het verlichtende opstijgen door de verschillende niveaus van de geestelijke wereld'.¹³ Dus wederom gaat het over ascensie. Ascensie is de essentie.

De latere gnostische teksten. De latere gnostische teksten gaan sterk in op de lagere sferen van duisternis. Daarom hebben kerkvaders en latere, ook moderne wetenschappers de fout begaan om zich teveel te focussen op het thema duisternis in deze latere gnostische teksten.¹⁴ Ze zouden *dualistisch* zijn; dualistisch omdat tegenover een goede God een kwade duivel moest staan, de schepper van de lagere werelden. De aardse wereld is slecht, net als het stoffelijk lichaam van de mens en met de name de vrouwmens, omdat zij de cyclus van leven en dood in stand houdt en de man van de hemel afhoudt, door steeds opnieuw kinderen te baren. Dus in die latere gnostische teksten kom je – net als in de geschriften van de kerkvaders – een neiging tot wereldhaat en ontvluchten van de wereld tegen, een weerzin tegen het huwelijk en de geborgenheid van de familie, die ronduit uitmondt in vrouwenhaat.¹⁵ Maar zei Jezus niet: niet *van* de wereld maar *in* de wereld?

De vroege gnostische teksten. In de vroeg-gnostische teksten gaat het over Licht, Eenheid en Waarheid en over De Weg hoe daar te komen. Daar wordt nauwelijks over de duisternis en de zonen van de duisternis gesproken. Men is er wel bekend mee, dat bewijzen de apocriefe teksten van de oudtestamentische profeet Henoeh die in vroeg-christelijke kringen én in gnostische kringen gelezen worden.¹⁶ De boeken van Henoeh zijn in de 19e eeuw teruggevonden en daar lees je over diverse groepen gevallen engelen, die de mensheid het leven zuur maken na hun neerstorten op aarde. Ze leren de mensen wapens te maken, om te gaan met magie, geld te maken en tal van andere zaken die uitzonderlijk negatief werken

op de evolutie van het menselijk bewustzijn. Maar aan de andere kant maakt ook de profeet Henoeh, net zoals enkele profeten uit het Oude Testament een ascensie of hemelreis. Dat is waar het uiteindelijk om gaat; in je merkaba of lichtlichaam een buitenlichamelijke reis maken en ingewijd worden in de hogere kennis van de lichtsfere.¹⁷ En dan met die kennis op aarde terug te komen om de mensen te vertellen dat er meer is dan wat je met je fysieke ogen kunt zien. Dat er meer is dan de kommer en kwel van de derde dimensie. Maar dat ook die derde dimensie onderdeel is van die immense schepping en je er, wanneer je wakker wordt, schoonheid en waarheid kunt vinden.

Afdalen en opstijgen

Het Lied van de Parel. In de mystieke teksten met hogere kennis, die later ‘gnostische’ teksten genoemd zijn gaan worden, vind je het beeld van afdalen en opstijgen. Het wordt verhaald in het Lied van de Parel.¹⁸ Het gaat over een Koningskind in een gouden lichtkleed: het staat symbool voor de mens als individu en de mensheid als collectief. Het lied verhaalt over een Koningskind dat in de lichtwereld van zijn ouders, de Vader en de Moeder, een lichtkleed draagt. Het Koningskind komt dus oorspronkelijk uit een wereld van Licht en Eenheid. Het krijgt de opdracht om af te dalen naar het land van Egypte, om daar een parel te zoeken en op te halen. Terwijl het kind afdaalt, verliest dit het lichtkleed. Het kleedt zich in zwaardere omhulsels, het wordt nog zwaarder wanneer het – eenmaal aangekomen in Egypte – het voedsel eet dat doet vergeten waar het vandaan komt en wat het doel is van zijn reis. Maar dan wordt het Koningskind herinnerd aan het doel van de reis en de missie; na veel moed verzameld te hebben, vindt het de parel, die symbool staat voor de druppel of de vonk van Licht in ieders hart. Het Kind gaat terug naar de werelden van licht, hervindt zijn lichtkleed en herenigt zich met zijn ouders.

Over de Vader en de Moeder. Opvallend dat de Allerhoogste of de Bronloze Bron hier een mannelijk én vrouwelijk aspect heeft, een Vader en een Moeder. Het gaat om een godsbeeld in balans, zoals dat tot eind 4e eeuw in het Aramees-Syrische en Keltische christendom bekend blijft, voordat het door het patriarchale Romeins-katholieke Christendom wordt platgewalst. Dit godsbeeld in balans vind je terug in de Egyptisch-Hebreeuwse wijsheidstraditie van voor de 6^e eeuw v. Chr., die bewaard blijft bij in de diaspora weggevluchte groepen: de Essenen, die opgaan in de latere gnostisch-christelijke traditie. Hier kent men de Moeder als Wijsheid of Geest en heeft ze nog heel veel andere namen; je vindt ze in de latere gnostische teksten.¹⁹ Dat godsbeeld in balans uit zich in gedeeld leiderschap van vrouwelijke en mannelijke leraren, zoals je dat ook tegenkomt in het onlangs teruggekeerd Evangelie van de Geliefde Metgezellin waar Maria Magdalena door Jeshua tot ‘Migdala’ wordt aangesteld en tot zijn opvolger wordt aangewezen. Ook in haar tekst komt Geest als Moeder veelvuldig voor: de Moeder die in een latere redactie van het vierde Evangelie van de Geliefde Leerling, alias Johannes, wordt wegvertaald in de Vader.²⁰

Het oerdrاما. Tijdens die afdaling naar beneden van het licht weg, gebeuren er twee dingen: de oermens raakt verdeeld in twee helften: vrouwelijk en mannelijk. Én naarmate deze afdaalt raakt hij/zij gescheiden van de lichtwereld en wordt daarvan afgezonderd. Er komt een sluier of in het Engels een ‘veil’ tussen de wereld van licht in de bovenwereld en de wereld van schaduw in de benedenwereld. En in die benedenwereld van schaduw kruipen

allerlei wezens die zich hier schuilhouden. De latere gnostische teksten gaan daar uitgebreid op in. Maar ook hier blijft, na het overwinnen van heel veel duisternis, de ascensie of het opstijgen door de hemelsferen, de essentie.

Het Evangelie van de Geliefde Metgezellin

Het Evangelie van de Geliefde Metgezellin of te wel Maria Magdalena gaat in haar evangelie heel precies in op dit opstijgen uit de derde dimensie naar de vijfde en hogere dimensies. Zij noemt zichzelf in deze tekst Miryam de Migdala. 'Migdala' is afgeleid van 'migdal' of toren. Het gaat dus om Miryam die over torenhoge kennis beschikt. Zij is de Vrouwe die het Al kent. Dit evangelie staat in een oudere Maria-traditie, waarin Maria Magdalena als hoog ingewijde lerares, als geliefde en echtgenote van Jeshua optreedt; deze oudere traditie kom je ook tegen in de Evangeliën van Thomas en Filippus, Het Gesprek met de Verlosser en tal van andere teksten. Veel van deze teksten zijn in de kruik bij Nag Hammadi, verborgen in de 4^e eeuw, en in 1945 teruggevonden.

De Boom van Leven. In het Evangelie van de Geliefde Metgezellin stijgt Miryam samen met Jeshua langs de Boom van Leven. Dat is absoluut uniek. Jeshua legt uit dat de Boom drie verdiepingen kent: de wortels rusten in de aarde, te vergelijken met Miryams lichaam; dan is er de stam in het middengebied, te vergelijken met haar ziel en tot slot is er de kroon van de boom, te vergelijken met het koninkrijk van Geest of Licht.²¹

In de Egyptisch-Hebreeuwse wijsheidstraditie van voor de 6^e eeuw v. Chr. is de Boom van Leven een symbool van de Moeder of Wijsheid, dit vind je ook terug in de kabbala. De Boom van Leven komt universeel voor als symbool van verbinding tussen aarde en hemel, als een hemelladder. Je stijgt erlangs op, je ontwaakt uit onwetendheid en vindt bevrijding of in antieke termen 'verlossing' (uit de 3D en 4D werelden).

De vruchten van de boom. Het eten van de vruchten van de Boom van Leven geeft Miryam 'eeuwig' leven. Dat voedsel geeft kracht om te reizen naar hogere dimensies waar het leven eeuwig en zonder einde is. Hier bestaat geen fysiek lichaam meer, dat sterft. Hier kom je een totaal andere visie op doodgaan en sterven tegen dan die wij in de westerse wereld ontwikkeld hebben, waar dood dood is. Hier is doodgaan is afleggen van je stoflichaam en (tijdelijk) verhuizen naar de werelden van licht om vervolgens in vele gevallen opnieuw af te dalen en te incarneren in een nieuw fysiek en stoffelijk lichaam. De moderne literatuur spreekt van het Interlife of de 4^e dimensie. Hier cirkel je net zo lang rond totdat je via de Boom van Leven of de Ladder naar het Licht de weg vindt naar het Koninkrijk van het Koningskind. Maar Miryam ontstijgt het vierde niveau en reist door naar de non-duale wereld in niveau vijf van de Boom van Leven.

De zeven poorten. In het Evangelie van de Geliefde Metgezellin bestijgt Maria Magdalena of Miryam de Migdala de Boom van Leven via zeven poorten. Ze worden gevormd door takken met ieder een aparte fruitsoort. Ze worden bewaakt door Bewakers. Hun functie is ervoor te waken dat niemand door de poort heen gaat die dit niet waard is. Zij hebben de taak te controleren op negatieve gevoelens; wij weten nu dat negatieve gevoelens van angst, schaamte, stress, haat, wrok, verdriet en lijden lage trillingen produceren. In de eerste poort controleert de Bewaker of Miryam vrij is van het oordelen over een ander en of zij vrij is van wrok. Hij vindt niets van dat alles in haar. Dan gaat zij er door heen en nuttigt het fruit dat

boven de eerste poort hangt: het fruit van liefde en compassie, ‘de grondvesting van alle dingen’. Een belangrijke opmerking omdat Miryam hier aangeeft dat het universum werkt volgens de wetten van liefde en compassie. Als je dat zaait, zul je dat duizendvoudig oogsten.

Tot slot. Er komt veel informatie vrij over het feit dat de Aarde en de mensheid in een transitiefase zitten waarin het trillingsgetal van de Aarde en haar bewoners steeds verder stijgt. Het lijkt een stuk makkelijker te worden om mee te liften met het toenemende licht en door middel van vergeving, niet oordelen en niet bang, zijn oud karma in te lossen. Het is een kans, het is een opening van een nieuw portaal. Wanneer mensen, zoals ook ik in een eerdere fase, zich (te) sterk richten op alle negativiteit die hedentendage in de media, in kranten en op social media naar voren komt, loop je de kans de openingen naar het Licht te missen. In deze fase is het belangrijk te focussen op het Licht binnen en buiten jezelf en niet op het Duister rondom.

Jezus zegt in logion 61 van het Evangelie van Thomas:

*Daarom zeg ik:
als iemand onverdeeld is
zal hij vol licht zijn,
maar als hij verdeeld is
zal hij met duisternis zijn gevuld.*

In het artikel opgenomen afbeeldingen

De Zwarte Madonna, Nicholas Roerich, *The Mother of the World*, 1924, 1937 (copyright free)

De Zwarte Moeder baart haar lichtkind, glas en lood raam uit de basiliek Notre Dame de Liesse, departement Aisne, Frankrijk.

Duister en Licht. *Het Prentenboek van de Kinderbiecht*, Tilburg, 1927; *The Language of MA the Primal Mother*, 2015, p. 399 afb. [II.3.75].

William Blake, *Jacob's Deam*, ca 1805.

Gustave Doré, De hemelen gaan open. De lichtwereld toont zich in verschillende ringen. Gravure uit De Goddelijke Komedie van Dante Alighieri, (1265-1321) uit 1832-1886.

De Hemelvaart of Ascensio van de profeet Elia in een strijdswagen met vlammende paarden. Griekse icoon uit de late 17e eeuw.

Het laatste avondmaal, met naast Jezus Maria Magdalena. Sculptuur uit de 12e eeuwse kerk Saint Volusier, in Foix in de Ariège, het hart van het land der Katharen in Frankrijk. Overzichtsfoto en detailfoto. Zie *Maria Magdalena Ontsluierd*, p. 375.

La Madeleine à la veilleuse (De Magdalena bij nacht bij kaarslicht). Schilderij van de Franse Barokschilder Georges de la Tour uit 1640, Louvre Parijs.

¹ Jehanne de Quillan, *The Gospel of the Beloved Companion, The Complete Gospel of Mary Magdalene*, Athara Éditions, Foix, 2010, h 28 vers 6, 53; Annine van der Meer, *Maria Magdalena Ontsluierd. Verborgene bronnen herstellen haar geschonden beeld*, Pansophia Press, Den Haag, 2021, 272, 274.

² Annine van der Meer, *De Zwarte Madonna van Oer- tot Eindtijd. De Moeder van Donker en Licht en haar dochter Maria Magdalena. Met lijst van 320 korte beschrijvingen van Zwarte Madonna's in Frankrijk*, Pansophia Press, 2015, h 1 'Het Zwarte belicht vanuit verschillende invalshoeken'.

³ P. W. Coxon, 'Nephilim', *Dictionary of Deities and Demons*, K. van der Toorn, B. Becking, P.W. van der Horst, eds., E. J. Brill, Leiden, New York, Keulen, 1995, 1163-68, 1165: 'Aberbach points out this official Targum conspicuously avoids the fallen angels tradition'; Margaret Barker, *The Lost Prophet. The Book of Enoch and its influence on Christianity*, Sheffield Phoenix Press, 2005, 23; *The Great Lady*, Sheffield Phoenix Press, forthcoming, Part III, The Beatitudes, p. 277: The development of the Targums shows that the fallen angels were gradually written out of the tradition.'

⁴ Marcel Messing, *Code Red Alarm, A Manifesto by Marcel Messing*, 41-42: hoofdst. 'Book of Enoch and the race of giants': 'The Genetic code of humans was disrupted, which ultimately led to the decay of the human race'.

⁵ Zie de diverse boeken van Bernadette von Dreien over haar dochter Christina.

⁶ Bernadette von Dreien, *CHRISTINA, band 2: Die Vision des Guten*, Govinda Verlag, Rheinau, Switzerland; Ne. vert.: *Christina, het visioen over het goede*, Uitg. Akasha, Eeserveen, 2020, 3^e dr., 147.

⁷ Radu Cinamar, *De Vergeten Genesis. Portalen naar andere dimensies*, Obelisk boeken, 2022 (vertaling vanuit het Roemeens), 183, 192-93, 263, 301.

⁸ *De Nag Hammadi Geschriften, Een integrale vertaling van alle teksten uit de Nag Hammadi Codices en de Berlijnse Codex. Volledig herziene en geactualiseerde editie*, Jacob Slavenburg en Willem Glaudemans eds., Ankh-Hermes bv, Deventer, 2004.

⁹ Zie voor de achtergrond: Annine van der Meer, *Maria Magdalena Ontsluierd. Verborgene bronnen herstellen haar geschonden beeld*, Pansophia Press, Den Haag, 2021, h 3, 51-60.

¹⁰ Elizabeth Greene, *The Celestial Ascent of the Soul. The Morphology of an Enduring Idea*, Bath Spa University, 2006, 5 n 16, 14 n 59, beschikbaar on line.

¹¹ Van der Meer, *Maria Magdalena Ontsluierd*, 45, 48, 49, 145, 147, 222, 230, 352.

¹² Roelof van den Broek, *Gnosis in de Oudheid. Nag Hammadi in Context*, Amsterdam, In de Pelikaan, 2010, 48; Annine van der Meer, *Van Sophia tot Maria, De wedergeboorte van de verborgene Moeder in de 21^e eeuw*, Geesteren, 2008, 283.

¹³ Van den Broek, *Gnosis in de Oudheid*, 91; van der Meer, *Van Sophia tot Maria*, 273-88.

¹⁴ Van der Meer, *Van Sophia tot Maria*, 282-83.

¹⁵ Annine van der Meer, *Op Zoek naar Loutering*, Verloren, Hilversum, 1989 (proefschrift), dl II, 56-122.

¹⁶ Het Geheime Boek van Johannes, Nag Hammadi Codex II.1.76, *Nag Hammadi Geschriften*, 246: over gevallen engelen die de dochters der mensheid begeren en die de gestalten van hun echtgenoten aannemen en de dochters vullen met de geest van duisternis; deze passage is ontleend aan de oudere Henoch-traditie.

¹⁷ Van der Meer, *Maria Magdalena Ontsluierd*, 100,146, 473, 489 n 4.

¹⁸ Het Lied van de Parel, Handelingen van Johannes, in: *Apocriefen van het Nieuwe Testament II*, vertaald, ingeleid en toegelicht onder eindredactie van Dr. A. F. J. Klijn, Kok, Kampen, 1985, 1990 (2^e dr), p. 66-160, caput 108-114 met het Lied van de Parel, p. 126-131; A. F. J. Klijn, *De Apocriefen van het Nieuwe Testament*, Ten Have, Kampen, 2006, p. 221-226.

¹⁹ Van der Meer, *Maria Magdalena Ontsluierd*, 57-60, 98-90; van der Meer, *Van Sophia tot Maria*, 2008, p. 205-08; *Van Venus tot Madonna*, 2006, 2015 (3^e dr.), 458-59.

²⁰ Van der Meer, *Maria Magdalena Ontsluierd*, 509-515, 529.

²¹ *The Gospel of the Beloved Companion*, [42:3], p. 77; Van der Meer, *Maria Magdalena Ontsluierd*, 'De hemelreis van Maria Magdalena', 463-95.